

REGÉLŐ.

PESTI DIVATLAP.

— 20 Második év. —

Kiadja és szerkeszti Garay János.

Csütörtök,

48.sz.

jun. 15. 1843.

Megjelenik minden héten kétszer egy divat képpel. Előfizetni minden k. postahivatalnál. Külföldre csak a' bécsik. főpostánál. Kolozsvárott t. Méhes urnál. — Ára félévre, helyben 6 ft. postán 6 ft. pengőpénz. Kiadó hivatal, Leopold-utca az apácák' során levő 189 sz. Rottenbiller-ház' második emeletében.

PÁRISI NAPLÓ.

Hrabowszky Dávid' utazási
töredékeiből.

Páris, ocl. 27. 1842.

Több tekintetben hasonlítgatható egymáshoz Páris és Bécs, azonban ismét sokban is különböznek egymástól. Ezt mondhatjuk fekvésükről. Eredetileg mindenik olly völgybe szorult, melly tekenő alakulag hajlik le jókora folyó felé. De az így támadott lejtőzet Bécsben meredekebb; Párisban még a' „Pantheon” kupolyából sem igen észrevehető a' tekenő' emelkedése. E' lejtőzetre mind a' két város, külrészeivel lassanként felkapaszkodott, de úgy, hogy Bécsnek magvában maradának a' legnemesb nedvek, folytonosan belvárosa levén a' főrangnak' keblezője, a' nagyszerű közlekedés' középpontja; míg Párisban illy elsőségtől a' Cité teljesen megfosztatott, vagy csak karimáján, a' boulevardokon maradt. Amaz átaljában nyájasabb tekintetű.

Széles, kies fasorokkal beültetett térek választják el külvárosaitól, míg Párisban a' bel- 's külváros közötti átmenet észre sem vehető. Egymást éri itt a' sok, roppant magasságu, de semmi kényelmet sem mutató ház; a' fauburgok' külseje sokkal nyájasb, mint a' citée; míg Bécs' külvárosainál teljes szabályszerűség; a' belsőjén 's az egészen igazi nagyszerűség mutatkozik. Ez utólsót Páris sem nélkülözi ugyan, de annál inkább a' szabályszerűséget, kivált régiebb részeiben.

Még nagyobb a' különtség, ha lakosait tekintjük. Hamar észrevehetjük Párisban a' születési nemesség' hiányzását, úgy azon sok gyönyörű equipaget, mellyek Bécsben olly gyakran szemlélhetők. Van itt is kocsí elég, de nagyobb-részt nyilvános, már azért sem olly pompásak, minthogy többnyire emberekkel tömve 's azért nagyobb-kisebb mértékben árus szekerekre emlékeztetők. Aránylag itt sokkal kevesebb ember tart kocsit, mint Bécsben, mint-hogy nem képes, vagy mert nem akar. Az itteni arisztokratia, a' Bourgeoisie

sem nem olly gazdag, sem nem olly bőkölő, hogy születési versenytársával versenyző fényt űzzön.

De annál több a nyilvános kocsi: fiacre, omnibus, ámbár e két név jelenleg ritkán hallható, mert most a bérkocsik itten mindenféle pompás nevet viselnek: Luteciennes, Hirondelles, Ciladines, Anciennes, Dames Réunies, Béarnaises 's a' t., hiven utánozva a természethistoriában bevett osztályozást. Mindkettőnél a genus tulajdonképen nem létezik, de annál inkább a speciesek. 'S igazi nevét ritkán szereti az ember kimondani, akár a személyére, akár a foglalkozására vonatkozót, mihelyt hozzájuk nincs kötve valami megkülönböztetés. 'S itt is szeretünk idealizálni, ha máskép nem, legalább névváltoztatás által.

De a tolongás' tere sokkal terjedelmesebb, mint Bécsben. Ezt szemlélve vehetjük leginkább észre, mennyivel nagyobb Páris. Itt gyakran alig lehetséges a járkálás életveszély nélkül, kivált a reggeli, az az: 11 — 12 óra tájban 's délest, mindazon utcákon, melyek a Seine, 's az e' folyam jobb partján fekvő városrészen tul esnek, 's a balpartra is kisugároznak. Illyenek, amott: St. Honoré, Denis, az egész Cité, a' boulevardok is, mindenütt, hol feljök keresztben fekvő utcák' torkolatjai szolgálnak; illyenek mindazon utcákon, melyek a "Seine" 's boulevardokkal keresztet képeznek: Hivienne, Favars, Richelieu, Petit Champs, Louis Grand, St. Martin 'sat.; Seine' balpartján: St. Jacques, Petit 's Grand Augustin, Tournon Sevrés, St. Germain; összesen a városnak legalább 1/4 része. Bécsben

hasonló tolongást egyedül a' belvárosban látni, rajta kívül csak a' főutczáknak hozzá közel eső végein: Wieden, Landstrasse, Alservorstadt utczákon. Igaz ugyan, Párisban összébb épültek a' házak, összébb szorítva az egész város. Bécs' kiterjedése majdnem akkora, felényire kevesebb lakosaimellett.

És az élet, mi sokfélekép különbözik a' kettőben! Itt úton — utfélen olvastatnak a' hírlapok 's egyéb szellemi termékek kikiáltatnak utcákon, színházakban, templomok előtt. És a' sok olvasókabinet! Utcákon olvasva járó emberek, a' sokféle hírlap, a' számtalan könyvtár, ezeknek bólnélküli, szabad ég alatt tanyázó marodeurjei, hulladék kaposói, az ó-árusok; — a' könyvek' olcsósága. Drágább a' testi élet' tápláléka, kivált a' lelkelvel öszve hasonlítva; éjszaki Németországban, Londonban. Kétes elsősege korunknak; könnyen hozzájuthatás a' szellemiséghez csak ugy kívánatos, ha a' mellett anyagi érdekeink biztosítvák. Hány ezer mivel, tudós ember van itt, ki az uri imádság' negyedik kérésére szakadatlanul aggódva emlékezik; tőszomszédságban azoknak, kik a' földi jólét' bőségében uszkálnak. Nem szörnyűbb-e illy élet a' halállal küzdésnél, kinlódás számos olly polgártársak körül, kik törvény által egyenlőknek mondatnak. 'S e' tantalusi kín itt mi sokféle körülmény által élesítettik? Illyenek a' színházak, hol a' 25 kros. hely' látogatója szintugy mint a' pompás páholyok' dúsgazdag bérlője számtalanszor a' legingerlőbb módon látja maga előtt a' színpadon lefestve a' kényelmet, a' bőséget, a' földi boldogságot, melyben ő nem ré-

szesülhet; mert talán sehol sincs annyi színház, mint Páris városában. A' félnyire kisebb Bécsben öt; itt ha csak a' tizenhatszetszötöt fel nem számoljuk, úgy szólván száma sincs, legálább annyiban, hogy mutatóvanyainak ezimeit hirdetni alig győzik a' hirlapok. Így Pantheon színház, melly pedig néha jobb izlésű nézőt is tőrhetőleg kielégít, gyakran nem is emlittetik.

Nov. 1.

Hirlapban olvastam tegnap előtt, hogy Notre-Dame templomban gyász-mise fog tartatni. Kiért? azt már el is felejtettem, de azért még is elmentem, helyet foglalva a' gyászolók' háta mögött 's ott sokáig türelmesen üldögélve; részint, hogy a' szép építményt kényelmesebben szemlélhessem; de azért is, minthogy a' karból valóban érzékenyen hangzott a' gyásznének. Ujra tapasztaltam az itteni isteni tisztelet' sajátságait. Ülésekért ez alkalommal is kelle fizetni. Azonban miért nem leve ez uttal e' székvámnak tárgya minden ember, nem tudom.

Az igen pompás templomról én is azt mondhatom többekkel, hogy inkább színháznak illenék. Ez észrevét a' „L. Univers“ ultramontan szellemű hirlapnak egy épen ma megjelent okoskodását juttatja eszembe. Azt mondja, minden religiónak van jellemét kifejező temploma, hogy ez minden positiv religionál csak egyféle lehet. Ha ez áll, akkor meg nem foghatom, hogy tartathatlik ugyan azon vallás' számára isteni tisztelet egy Sz. Péterben, Sz. Istvánban, strasburgi Münsterben, egy bécsi Károlyban, a' Lorettóban, midőn e' dicső építmények egymástól olly tetemesen különböznek. Annyi azonban

van ezen állításban, hogy csak ugyan tekintetbe veszik létesülendő építményök' rendeltetését a' templomok' alkotói is, szintugy mint egyes házak' építői; de hogy ezekben valami bizonyos, a' religiot teljesen kifejező jellemet lehessen észrevenni, 's hogy e' szerin e' külső alak csak egy meghatározott, és másféle ne lehetne, azt már a' felhozott példáknál fogva is tagadnom kell.

A' kereskedelmi törvény-szék' ülésébe véletlenül bukkantam. Látogatásom rövid vala, nem igen volt érthető az épen plaidoyerját tartott ügyvéd, ámbár a' cselekvény olly hatalmas, hogy akármi provincialis színházban szülhetett volna hatást. Legnagyobb indulattal beszélt ügyvédünk, hangjának sokféle lépcsőztetésével. Asztalát olly hathatós tenyércsapásban részesíté, hogy arra még édesdeden alvó szomszédom is felébrede. A' színészi modor talán az ügyfelek' életmódja' tekintetbe vevésének is vala részből eredménye, Ancelott t. i. a' vau-deville-színház' igazgatója volt az alperes, ki egyik színésznének nem akará a' nyugpénzt kifizetni.

E' színház meglepőleg öblös, miután kívülről tekintve az utcán nem mutat mást fel, mint két ablakot a' bejárás fölött. Csinos is, szinte belülről, mert külsejét tekintve hasonlólag minden párisi társaihoz, épen nem tetszetős. Páholya azonban igen kevés, a' mi van, az mind szemközt esika a' színpaddal. Emeleté öt, ide érte a' siralmas homályu háttérben lappangó amphitheatrumot, a' második karzat mögött. Balcona is kétő. Acusticája tőrhető. De ha világítása mindig hasonló a' tegnapihoz, úgy igazgatósága új megidéz-

tetést érdemelne. Lúsztere' lámpacsői apró pisztolyokéhoz hasonló durranással hullottak le időről időre a' földszin' vendégeinek fejére. Ezek azonban minden észrevehető panasz nélkül mind végig helyökön maradának, nem törődve Damoclesféle állapotjokkal. Csupa hősi elszánásból-e, vagy az érdekes előadásnak elmerülésig szentelt figyelem miatt; vagy minthogy nagyobb részint az igazgatóság' kenyeresei, a' claqueur-ök ülének az üvegcszerép' hullásának leginkább kitett helyeken, elhatározni nem merem.

Élénken tapasztalám, hogy a' színészi mutatóványok' azon nemében, mellyről e' színház neveztetik, leginkább helyén van, 's hogy itt legvonzóbb a' franczia színész. Női tagjairól gyakran mormoghatná sok Mokány: eszem a' szívét. Ők éjnél rutabb alakkal is képesek keletkeztetni szerelmes szerepeikkel valóságot. „Ö r d ö g” n a p-ló j a”, befejezését bájosabban adni már alig lehet, midőn Marie visszainti kételkedő csüggedéssel távozni akaró kedvesét. 'S e' visszahívás csak néhány dalolva mondott pár szóból, 's csengetésből állott. Mi könnyűnek látszó cselekvény, 's hányadik bár még oly kecses hölgynek díszlenék!

Ma az i n v a l i d h á z a t, látogattam meg. Itt egy tiszthez vitt ajánló levelemmel azt nyerém, hogy megvetve a' sok nagy készséggel kínálkozó Cicerónet, egy agg harczfi' kalauzolója alá jutottam, kinek kevés szavát sem érthetém, 's kinek még is nagy borralót kelle adnom. Benéztem többek között az ebédlőkbe; nem különben a' konyhába. Ennek Németországban számos kórházi társa sokkal tisztább. Ha-

sonlót kell asztali készületükről mondanom. Legnevezeteseb sajátosság e' házban, hogy benne élelemre nézve az egyenlőség' elve alkalmazásba jött. Közember majdnem mindenből azt kapja, mit a' tiszt, kinek azonban konyhája, valamint éttereme mégis külön van.

Pesti társánál terjedelmesb ugyan e' tisztos menedékhely, de nagyszerrűbbnek, ha domját kiveszszük, alig tartható. A' kupoly' második aranyoztatása Napoleon' parancsára történt. Inkább belsőjének jobb elrendezésére költhette volna a' czéltalan csillogó 's már ismét nagyobb részint eltűnt sok aranyat. Hadainak elgyengült vagy megcsönkult vitézeiről e' nagy hódító sem igen gondoskodott. Azonban jelenleg még sem áll az, mit Tessedik mond, hogy minden közembernek harmadik negyedik emeletbe kellene felmászni. Irgalmatlanság is volna ez, miután szegényeknek annyi kezök lábok nincsen, mint más legalább még egyszer kevesebb embernek.

Érzékeny részvéttel szemléltem a' kis kertjeikben dolgozgató öregeket. Kár, hogy nagyobb tér nem engedtetik nekik. Méltó 's lehetséges volna a' házat környező terjedelmes esplanadot e' végre közöttök felosztani.

Voltam végre a' ház' legnagyobb nevezetességénél Napoleon' hamvainál, Jeromkapolnában. — Egyike ez azon öblös zugot képező teremeknek, mellyek összesen az emlitett roppant dom által körönáztatnak. Vasrácsokon át tekinthetünk be a' kápolnába. Falai csillagokkal meghintett fekete bársonnyal bevonvák. Két oszlopán olvasám: A u s t e r l i c z W a g r a m. Középen a' koporsó, attri-

butumaival, három felé váló részeivel.
Rajta a' híres kalapka, a' kard; amaz
üveg alatt. Számos N. betűvel hin-
tett pompás bársonytakaró által félig
fedetik. A' padlaton hintve sok sárga
halottas koszorú.

A' sors' fia vég nyugalmanak mos-
tani helyén még mindeddig számtalan
látogatásnak tárgya. Szüntelen özön-
lik hozzá a' sokaság. Vagy talán csu-
pán Mindszent' napja miatt? De ez
esetre apotheosise csak annál nagyobb,
miután e' napon az ő számára is oly
sokszerű megemlékezés marad, oly
napon mint a' mai, mellyen, a' mi ked-
ves elhunyt nyugszik Paris' temetőiben,
az mind meglátogatattik, miről alább
szólandok.

Az invalidházat körülfutó sánczok,
a' homlokzata előtti téren kiszegezett
ágyuk erősítvényi tekintetet adnak en-
nek. Az ágyuk' egyikén 1580-d. esz-
tendő, 's V-dik Károly császár' neve
olvasható, nem különben egy kis vers,
mellyben e' pusztító szer németnyel-
ven dicsekszik, mi sok mórt öle ő már
meg. Kis anachronismusa abban áll,
hogy 1580-ban az említett császár már
nem élt. Algirből hozatott 1830-ban.

Mars' mezéjén egy vasas lovas ez-
redet láttam. Szép sereg, kivált ha
jobb lovai volnának.

(Folytatattik.)

Költemények.

Tűnődés.

Hová hová vezetsz, oh indulat,
A' szív' zajongó tengeren?
Ah messze, messze! 's régi nyugtomat
Már soha fel ne leljem én?

Tudom hogy múlt, hogy csalóka fény
Oly sok, miért szívem dagad;
Mint habbal a' szél, játszik a' remény
Velem, 's ezért élni nem szabad! —

Te szólni vágysz, hullámozó kebel,
Szomjazva részvét könyeket?
Számodra nincs szóm, ah, nemulj te el!
Nincs a' ki értsen tégedet.

Viszontlátás.

Eltávozá! 's utánad e' kebelnek
Epedve szálltak néma vágyai,
'S e' kebel a' szelid emlékezetnek,
Táplálták éltető malasztjai,
'S míg méla dal rezgett lantomnak hurjain,
Emléked enyhített sajgó fájdalmain.

Te visszajössz, nem ábránd' játszi képe,
Nem álom, ah, te vagy szép angyalom!
De hajh! láttadra dalnokod' szívébe'
Csak felzudul a' régi fájdalom:
'S elérve, mért oly hön sovárka kehelem,
Most érzem, hogy tán messze tőled jobb
nekem.

Zichy Antal.

NŐMINTA.

Eredeti beszély.

(Vége.)

A' juliusi nap' hevével mit sem gon-
dolva, tévedezett Mariano az idegen
város' ismeretlen utczáin, a' tarpei
szíklán állott, mit ő persze nem tudott.
A' város' e' távolfekvő részén órájára
tekintve, melly közel járt a' meghatá-
rozotthoz, majd a' soha nem látott fa-
lak közt körülnézve megborzadozott 's
mintegy örült kérdező minden szent-